

Jätten Finn.

De har ja hört talas ämm, menn ja ved ente ämm de e sanning.

Jätten
Finn.

Hann skolle jo hatt en gång ifrau Romeleklint å te Long, menn ämm de e nån sanning, de vet i helsike.

De har ja ässe hört - hodden i honda va de de passera - de va nåck hann hade tjärkan nästan färi - så hade di sajt té -en: Finn, sätt den stenen bätter in - - - å sin konne hann väll ente mer. Tjärkan skolle allri ble färi sin. De bler honn jo allri hellor, får di faur lappa po na all tid.

Domkyrko-
bygget.

Når ja va sjöttan aur, så tjente ja po itt ställe i Hällemby. Å där po darras plan där va en stor sten, såmm va så stor såmm hala dinne stuan, å där jick en ränn ronten ämm. Å denn påstó di, ad Finen hade tad å slängt ifrau Romeliklint å skolle slad ämmküll Hällemby tjärka. Menn denn hade gaud udan ämm na. Menn där va en ränn ämm stenen, precis liasåmm där hade vad itt bänn ämmkring denn. Hann skolle hatt slyngad stenen i itt bänn å skolle

Stenkast
emot
Holmby
kyrka.

Jätten Finn (forts.)

slad nör Hällemby tjärka, menn denn träffte ente.

Jätten
Finn.

Å når en sto ve denn stenen, så va där sikte precis te
Romeliklint. Denn ligger po ditta nämmsta stället, såmm ligger
åppad Tullbarrs. Hann hidde Jonas Hansen, såmm hade-d då.

Bäckahästen.

Ente i auen, menn ude i bäcken. Där ude där tala di möed Bäckahästen.
åmm bäckahästen. Åmm vi ville springa te bäcken sin de va
mårrt, så skrämde di våss me de, ad bäckahästen hann konne komma.

Di tala åmm, ad di hade ränt nöre po bäcken, glyttana. Å där
va en paug, såmm sau där lau en häst. Å hann klö åpp å satte se
på -en å skolle ria. Hann lau å hade benen onge se. Sin så
komm där fler. Hann ble längor å längor ettesåmm di komm. Te
sist så ble där en ra så lång. Så komm där en liden paug
springanes, å han sa: "Jösses kårs, sicken itt långt hårs." -
Så snart hann nämde Jésus - hann sa jo Jösses - så fårsvant
hästen, å paugana di lau po marken.

Där hade nåck bled plass te den lille åsse, åmm hann hade
teed stilla.

Bäckhästen (forts.)

Hann va antáglien vid. - Ja tror nästan ja har hört ed Bäckhästen.
en gång - en sämm skolle ta ing sina ög sent ämm kvällen -
å där hade hann faud fatt i bäckhästen. Näck va de, så när
hann kommor hemm te staldören, så hade hann ente mer än
grimman. De har naturletvis ente vad nåd aned än den onde,
å denn hann jick jo här hann ville.

Ja tror nästan de ässe, ad ja har hört di skolle hatt -en
å tjört mä -en. Menn ja kommor ente ihu hont de jick te, de
kann ja ente fårklara. De konne näck gau, bara di te stilla.
Hann hade väl lajt bisseled pó -en antáglien, å så länge hann
ente sa nåd visst or, så konne hann ente gau ifrau -en ijenn.

2266

5.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

En mosse där det spökar.

Här e itt ställe här imenn väjen, å när en då kommor litta
långor te högor - å där har vad en måse - hann lau i Östra
Gårstanga. Å när di jick där åmm nättorna, så tore di ente gau
långor, får där jick en gobbe, såmm ente hade nåd hoed. Å när
ja va liden, så va ja så rädd får å gau där fårbi. Då va här
ingen hanlare, udan ja måtte gau te Hällemby å hanla.

Spöke i
en mosse.

Huvudlös
gestalt.

Denn måsen hann hör te itt prästabona-ställe. De hör åsse
hid te denne prästen.

Levau.

Levau hann bodde ännu hänne ve Övesklässtor. Hann bota många, Levau, en undergörare.
denn. Hann konne ente va Ausoms-paugen konne, denn.

De va en kvinga, sämm va blen ovänn mä -en po nåd vis. Här de Levau förvänder synen.
va, de ved ja ente, menn honn hade drad se nygen å jick ijennom
byen rent nygen. Honn tytte honn jick å vade i vann, menn så jick
honn äppe po lannsväjen. Di sa -ed, ad hann konne jöra-d.

Nä, nu jyvör ja; rent bar jick honn ente, menn honn hade kavlad
äpp ännu te armana. Honn tytte honn vade i vann, menn så jick honn
po väjen. Menn de va spetåkel au Levau, sämm hann hade jort.

Ja, här va får i varden, de tror ja, här va sånna. Menn nu e
varden så äpplyst, så nu gaur ente ded. Di paståur jo, ad här va en
bog, sämm di studéra. De va svartkånstbogen.

Jöns Levau, en fiskare, som bodde i ett Övedskloster underlydande
hus i Harlösa s:n, Frosta h:d; död vid hög ålder i början av 1900-
talet. Han ansågs kunna mer än andra och hade förmåga att ställa till
både ont och gott. - Jfr Högbergs "Den stora vreden", där Marcks v.
Württemberg kunde ställa om, att fruntimren trodde de gingo i vatten
och drogo upp kjolarna över huvudet. - Upptecknarens anm.

Åsumspågen.

Jo får hälsnbarr. Här va en såmm bodde hånne ve Sjöbo -
di kalla-n får Ausoms-Larsen - denn hann va varkelien dokti.
Denn har ja vad hos. Menn nu e hann dö får många aur sin.

Åsums-
pågen.

Ja jick ve Östorgaur då; så va de po vintoren. Här va
kommen så meen sny, så tödde de å så frös de, så ble de glatt
å gau. Ja jick å bar säcka ifrau tåskan, å ja skrena po gauren
me en säck. Vi hade ente bonged får säckana, får de skolle gau
lättare å stöva ud dämm. Å ja tytte ja konne ente slänga säcken,
får då skolle de ramla ud, där va i-den. Å ja fick en släng i
ryggen, så ja konne ente gau. Å kvingan måtte dra åu me. Så te
sist så ble de litta bättor, så to ja hänn te Ausoms-paugen.
(Di sa Ausoms-paugen, fäst hann va fårti aur). Ja reste
me tåged te Bjersjölagår, menn sin va där en bra bid å gau.

Olycksfall.

Nils Fors
söker
Åsumspågen.

Jo får hälsnbarr, en lindrigare svordom. - Åsumspågens
rätta namn var Lars Mårtensson (1852-1902). Det var på 1890-
talet Nils Fors sökte honom i anledning av det här omtalade
olycksfallet. - Stöva ud, tömma ut, stjälpa ur. Dra au, kläda av.

Åsumspågen (forts).

Hann årdinéra nån sårts medesin - ja konne ente läsa de Åsumspågens ordinationer. resefted, de va skreved po tyska - menn når ja komm te abeteked, så konne di läsa-d. Så sa hann åmm ja trodde ad ja konne ble bra, så skolle ja nåck ble bra. Menn de skolle nåck dröja itt aur. Så den andre vintoren konne ja bära säcka ijenn.

Där va en farli hob fålk. Där va fålk ifrau både Svarje å Åsumspågens patienter. Närje å Dannemark. Där va itt romm, såmm jick tvart övor hused. Där sad di å vänta. Hann komm ing å jick framm å tebaga å fraugte dåmm. Di lau där stongom i tvau da. Nån fick ligga där, å nån fick uded å hyra se ing.

Hann sau kånsti ud i hoeded. Hann va klog liaväll. Hann hade naturlitvis såddent bry i hoeded. Itt lided grannt ställe hade Åsumspågens boning. hann. Hann hade jor, så hann hade dräng såmm skötte joren. Hann hade tvau hästa.

Åsumspågen. (forts.)

Hann konne si va di ville å va di mente. Hann sa iblann: Åsumspågen
allvetande.
De jör ingen nötta, får I tror ente ad ja kann jälpa jär. Den
gången I ente tror ad ja kann, så e de ente lönt.

Når fälk ente säl konne resa, så skicka di itt kläde, såmm
skolle vad bonged ämm dämm. Di skolle hatt ed ämm se, ämm natten
ella ämm dan. Å där sau hann po ded å sin årdinéra hann. Där va
lia många ble jolpna po de vised, såmm di, såmm reste té -en.

Fälk di tala ämm där va en spjuvor. Hann hade bonged itt Drift
med
kläde ämm kackelonen. Hann skolle naturlitvis spe -en. Så to Åsumspågen.
hann did. Hann viste ditta hära kläded. Hann sa: "Ja vill natur-
litvis ente jöra jär nån fårtréd, menn ja kann hellor ente jälpa
jär. Menn I faur lägga fyr i -en, så hann bler varm, så kanske
hann bler bra." Hann ble liasåmm arri ässe. De va bara ingmari-
hed. Hann ble så tavs-mongad, den däre.

Den sist omtalade historien, att man skickade ett kläde, som
varit bundet om en kakelugn, till Åsumspågen, tillägges också den
s.k. Vinningekvingan i Bara härad.

Om Anna Brahe. Gårdstunga hospital.

Anna Brahé honn rädde ämm hala häraded. De va visst po Anna Brahe.
sextanhondrataled ad honn rejera, tror ja nästan. Honn bodde po
Löbered. Honn rädde ämm hela sträckan (näml. ifrån Hviderup)
änna te po hinsien Löbered. Di tala ämm, ad honn hade reed po
itt aurs-föl å ringad ing allt de därnade. De to så möed, så
honn ingringa så pass möed. Honn va jo dansk. De va väll nån
danska, såmm ga na låv te ed.

Honn hade böjt spetåled. Sin har di ongorhållt ed, danskana, Gårdstunga
hospital.
änna te nu po en tjuge aurs tid. Ella komm här alltid pänga ifrau
Dannemark å hid. Di komm te Vidarp te baronen. Hann fick pänga
ifrau Dannemark. Menn hodden de va, så har hann jort se fri ifrau
ed. Hann skänkte hused te färsamlingen te ållordomshimm.

Anna Brahe, en av de förna ägarna till Hviderup. Hon donerade
medel till en välgörenhetsstiftelse, kallad Gårdstunga hospital
(Spetåled), som skulle bereda bostad, kläder och föda åt 6 gamla
underlydande under Hviderup. I underhållet deltog förutom Hvide-
rup även danska herregårdar. Det gamla "Spetåled" i Gårdstunga
är byggt av Anna Brahe 1619. Huset kvarstår ännu men blev 1926
fullständigt vandaliserat och omändrat till ett modernt ålderdoms-
hem för Gårdstunga m.fl. socknar.

Avrättningar i forna tider. Bestraffningar.

När en kommor hid te kårsväjen å tar åpp imod Nygåur, så te vänstor, precis åppad väjen, där e Stäjlebacken. Ette sagor, di påstaur en gång så har di hatt så di har hängt fålk för. Säggen har gaud så, menn åmm de e nån sanning, ved ja ente. De har ente vad i min fars tid minstenes. Di hängt fålk å ga dåmm spö.

"Stäjle-
backen"
i
Gårdstånga.

Menn i Dalby där hade hann sitt ed. De va de jækliaste hann hade sitt i sin tid. Hann skolle ha fårti par. Di fick ente slau mer än tvau rapp me värt par. Hann hängt där, så hann to imod dåmm. När de då va slut, så sa hann, åmm hann ente konne fau itt kvårtor brännevin å slau po ryggen. Å di jick ing po jæssjivaregauren å fick ed; menn hann drack ed i stället.

Spöstraff
i Dalby.

Om "Bänkaprästen" eller "Jedinge präst", ett bygdeoriginal.

Jo se hann ble litta känsti te humöred. Å så snacka hann; hann va så jäkli te å snacka. Å så snart de va sönda, så många tjärkor hann konne hinga å gau te, så jick hann i dämm. Menn så rätt sämm han sad i tjärkan, så börja hann å prata. Så måtte di stöda po -en, di sämm sad hos -en, så hann te stilla. Menn hann ble allri udtjörd. Många gånga så tytte hann de va ente rätt va prästen sa.

Bygde-
original.

Nels Pärsen hedor hann; fåst di kallar -en får "Bänkaprästen" ella "Jedinge präst". Hann va snickare te yrked. Han va åsse spelemann; hann spela fiol. Hann ga konsär i tjärkan en gång.

De e många aur sin han ble så där litta känsti. Hann va ente tosed, menn hann va vilse i hoeded.

Den ovannämnde Nils Persson, som är född 1844, bor numera å älderdomshemmet i Gårdstånga.

Säggen om "Bruahölen". *Gärdstunga. Första del.*

Menn ja har hört en gång, här e itt ställe här ude i auen Säggen om
"Bruahölen".
di kallar får Bruahölen. Där skolle itt bruapar ha dansad i denn.
Spelemannen hann hade spelad, så hann konne ente stanna, å di konne Över-
ente stanna, å di dansa så di kamm nör i hölen. De skolle hänt får naturligt
spel.
flere hondra aur tebaga. Åmm de e sannt, de vet i Gud. Å denn
hölen hedor Bruahölen, å de namned har de dinne dan såmm i da e.
Denn ligger i en krog, där auen jör en sväng.

Bruahölen, en fördjupning i botten av Getinge å, mittför
Gärdstunga prästgårds ägor.

2266

14. *Utt av Ingemar Ingemarsson
Ber av Nils Jönsson*

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gästolunga

Förbundet med fan. (saga).

De kann jo va desamma såmm där va en såmm fan skolle ta

Förbundet
med fan.

en gång. Hann hade jo tad -en ässe, menn di skolle sau sä ella
va i helsike de va.

Så skolle fan ha grödan, menn bara de såmm va auan åmm joren.
Så satte mannen pantåfflor. När di då skolle hösta, så fick fan
faned, så to mannen pantåfflorna. Så ble fan galen. Så te itt
anned aur så skolle fan ha roden å mannen tåppen. När di då skol-
le hösta, ja då to mannen tåppen, de va jo korn; så fick fan roden.

Honnt de va, så fårlóra fan. Så ble hann tje au bonen å ville
ente ha mä -en å jöra.

"De skolle vad får en tjuge aur sin, så konne ja snackad åmm
flere sånna bida, menn ja har rent glimnt -ed."

Fan med öppet a-ljud = den onde; fan med slutet a-ljud (r. 6
ovanifrån) = blast.

Gåta.

Di jick me handel får i tiden möed. Di jick me säcka po ryggen. Så komm där en te itt ställe; så sad där tre fruentimor å karda. Så skolle hann tala åmm ed, när hann komm te de andra stället. Så sa hann: De va en ryseli hob fålk där va hene. Där va så många såmm sad å karda:

"Där va tjäringor tre
å så många te
å nie å tre å trettan,
å nie re å tie jick,
å trettan jick po kryckor."

Här många tjäringor va där då? De sa ja jo, här många där ble. Där va tre tjäringor sad å karda. Menn denn bonen hann konne ente räckna här många di va ändån.

Gåta.

2266

16.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gåta.

Menn då kann ja si en gåta, menn där ska räckning te de: Räknegåta.

En kär komm gaunes; så mötte hann en bonke läseglytta, såmm skolle gau te prästen. Så sa hann: "Godá alla hondra." Så va där en tös sa - där va ingen va kvick å svara udan denn: "Hade vi vad en gång te så många å en hal gång te så många å en fjärendels gång å en tös te, så hade vi vad hondra."

Så va de fraugan åmm å konna räckna ud här många di va. De e ente svaurt. En faur ta ed po en slomp. Menn ja kann jo si -ed. Di va jo trettisex.

($36 + 36 + 18 + 9 + 1 = 100$).

Gåtor.

Där va fira hörn i möllan å fira katta i värt hörn, å vär Gåtor.
katt hade fira tjällinga. Här många födor va där i möllan?

Där va ingen hade födor udan möllaren; di andre hade tassa.

Fänge jick po jonge å hörde sju tonga sänge i en kråppalös
hoeskalle.

Ja de va itt fulabo samm va byggt i en hoeskalle au en ko
ella häst ella itt anned jur; å där va onga inge, där va femm
onga inge å så di gamle, så ble di sju.

"De va bara så kallad trevlihed. A jyss, här va så många.
Ja kommor nägu ente ihu dämm. Ja e blen så glymsch nu po itt
aurs tid."

Sju tonga sänge, ett arkaistiskt uttryck = sång av sju tungor.

Ett ordspråk om Skeglingarna och dess förklaring.

De e bara sköj. De e bara får de där va nån såmm ente gad Ordspråk
å hälsa. Så sau di jo fälk. Så sa di: Hann bara gabar å glor om
Skeglingarna.
å ser me mongen. Hann e lig Skäjlingana. - De va när där va
nån såmm komm, såmm ente ville hälsa. De ortöjed hörde ja strajs
ja komm te Östorgaur. Där komm nån, såmm ente ville hälsa. Så sa
di: Hann gabar å glor å ser me mongen liasåmm Skäjlingana.

Ja har fraugt många ad, menn di har sajt de e får di där
jävra Skäjlingana di hälsar jo ente. Di e nån rektia storhárre.

En annan förklaring, se J.P. Lindborgs berättelser ifrån
Skarhult och Eva Wigströms uppteckning från omkr. 1880 i Arthur
Hazelius : Ur de nordiska folkens lif, andra delen.

Om Getinge bro, Getinge ^{backe} ~~krog~~ m.m.

Broen har blev böjd i min fars tid. Får så pramma di övor me en pramm. Här fans ingen bro. Där va en pramm samm lau, å där va en lina samm jick tvart övor auen. Så dro di både vöjn å hästa å allt ihob te den andra sian. De va många stanns ve denne auen ad di pramma övor (De va ve Örtäfte ässe - där e itt hus di kallar Prammhúsed). Menn här har vad bro nöre allt de ja ved.

Getinge
bro.

Landsvägs-
färja.

Å väjen jick längor i västor (näml. på södra sidan av ån). Sin jick hann åppad den brante backen. De va itt jäkla jöre å komma åpp ad den däre Jedingabacken. Po denn tiden tjörde där ryselit me skobóa; di tjörde te Long. Å många gånga to di håsor å vanta au å satte po ögen, får di skolle konna gau, när där va glatt.

Pramm (pråm), färja. Skobó, skogsbo, bonde från Skånes skogstrakter.

Getinge krog.

I Jedinge kru där har ja vad många gånga. Där va en samm hidde Getinge krog. Florin, samm hade-d i denn tiden. Min far tjente där i många aur. Hann va kusk. - Di hade ente udan udskänkning me brännevin å bir. Di sålde-d i kvårtors-vis å halstób å kannevis. Di sålde i syppavis ässe. Di to tre skilling får en sypp, ämm ja kommor rätt ihu. Där va jo rekti jässjivaregaur. Där va fålk all tid. Där va så fullt au jynga po gauren. Här va jo många fyllehonga, samm jick did härifrau. Ja kommor ihu, ad itt halt stob brännevin de kåsta ente mer än femti öre - de va tre dalor. Där va jo ente finare fålk samm lau. Di lau i stallana å här di konne komma.

Florin hann hanla ässe me timmor å spanneaul. Ämm ja mings rätt, så va där kråg sin hann hade slutad; honn hade-d. Där va en, samm va svaugor me Florin, samm hidde Lonngren; hann hade-d litta sin.

Getinge krog (Jedinge kru) låg i Gårdstunga socken, till höger om Getinge bro, när man kommer från Lund. Den gamla krogbyggnaden blev riven omkring 1918, men uthuslångorna kvarstå ännu. Getinge krog innehades en längre tid i förra århundradet av Chr. Florén (1807-1884), som tillika bedrev handel å platsen.

2266

21.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Getinge krog och trafiken där(forts).

Lonngren hann hade handel liaväll. Sin byggde hann itt nytt hus där. Getinge krog.

Där va en jäklit höj tagstól (näml. å den gamla kroglängan).

De lau här nöre där där ligger bränne.

Skobóana di hade sånna hära tjarror me häckakroga. Där va inga ringa, såmm di har nu. Där va bara skenor, såmm va spigada ront åmmkring julen. Skogboarnas åkdon.

Uppskrift
Första
Östra Gärstänga
1939

2266

22.

Myrt. J. Ingörs
Ber. av Mrs. Trulsson
Gärstänga

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Slå katten av tunnan.

Slå katten
av tunnan.

De e au-gaud får många aur sin. Ja har liaväll vad mä å sitt på -ed. De va här bårte i Östra Gärstänga. De e ente så många aur sin.

Di hade ejentelien ingen katt; di hade en flaska konjak i tynnan. Di skolle ria onge den. Nu hängde honn po itt par paula. Hästen skolle gau onge tynnan imellom paulana. Di skolle slau,men hästen jick ella sprant. Sämna hade stora pryla å sämma hade en plokniv. Menn denn sämm slo de rapped, så ad flaskan ramla uded,denn hann ble kong så kallad; denn skolle prisas hela natten så kallad ella åmm kvällen. - De va åmm sämmaren; ella skolle de alltid va åmm fastelånn för i tiden. Då va di po itt bonnaställe å dansa å levde té. Ja har en bror,sämm har vad mä. De va åppe i Skäjlinge. De e femti aur sin.

Au-gaud,"avgått",bortlagt.

Gårdstunga. M.

2266

23.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Majfirande.

(Har man sjungit maj i Gårdstunga?) - De jore di ente sin Maj-
firande.
ja ble, så ja kann komma-d ihu. Ente de ja ved äntelins. Här har
ente vad nåd särskilt den fäste maj, fårän social-demokratorna
ble, så di skolle hålla den fäste maj (!) - Här har ente vad nåd,
udan di skolle slau katten au tönnan ve fastelänn.

2266

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

24

Nils Trulsson Fors.

Västra Gårdstånga, Gårdstånga socken.

Nils Trulsson Fors, lantarbetare och husägare, är född 1861 i ett hus vid Östergård i Gårdstånga socken. Fadern var kusk. Nils Fors har varit bosatt i socknen i hela sin levnad, med undantag av en tid då han tjänade som dräng i Holmby. Sedan 1897 bor han i eget hus i närheten av Gårdstånga kyrka. Nils Fors har haft ett stort vetande i flera delar av folkminnesområdet, men på senare tid har han blivit något glömsk, beroende på försvagad hälsa. Han säger också själv: "De skolle vad får en tjuge aur sin, så konne ja snackad åmm flere sånna bida." Emellertid har han beredvilligt omtalat vad han har kunnat erinra sig av lokala traditioner och folkdiktning m.m.

Register.

27. 1.	A. Jätten Finn.	<i>Sida</i> 18 I.	Ett ordspråk om Skeglingarna och dess härledning.
" 3.	Bäckhästen.		
" 5.	Spökeri. (Huvudlös).	" 19 K.	Getinge bro och landsvägs- trafiken.
" 6.	C. Jöns Levau.	" 20	Getinge krog.
" 7.	Åsumspågen.	" 22 N.	Fastlagsfirande.
" 10.	D. Anna Brahe.	" 23	(Majfirande).
" 11.	Avrättningar.		
" 11	Bestraffningar.		
" 12	G. Getinge präst (ett bygdeoriginal).		
" 13	Sägnen om Bruahölen.		
" 14	H. Förbundet med fan. (saga).		
" 15	I. Gåtor, även räknegåtor.		